

Asia: VN/35729/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaalihuoltolain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Muu järjestö tai yhdistys

Lausunnonantajan lausunto

1 Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

-

2 Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti esityksen tavoitteista?

-

3 Lausuntopalaute luvusta 1, onko erityistä tukea tarvitsevaa asiakasta koskeva pykäläesitys 5 a § kannatettava?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

-

4 Lausuntopalaute luvusta 2, onko erillinen hyvinvoinnin edistämistä koskeva 10 a § kannatettava?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

-

5 Lausuntopalaute luvusta 3 - sosiaalityö ja sosiaaliohjaus: Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

6 Lausuntopalaute luvusta 3 - lapsiperhepalvelu: Onko ehdotus uudesta lapsiperhepalvelusta ja siihen sisältyvästä taloudellisesta tuesta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

7 Lausuntopalaute luvusta 3 - Onko ehdotus uudesta työkäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelusta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

8 Muu lausuntopalaute lukuun 3?

Lastenvalvojat ry:n lausunto sosiaalihuoltolakiin lisättäväksi ehdotetusta 29 c §:stä

Erillinen lastenvalvojan työtehtäviä kokoava pykälä sosiaalihuoltolaissa on mielestämme tarpeellinen. Eri hyvinvointialueilla perheoikeudellisia palveluita on järjestetty osin eri tavoin. Asiakkaiden alueellisen yhdenvertaisuuden varmistamiseksi palveluita on hyvä yhtenäistää selkeän sääntelyn avulla. Lakiesityksessä on kuitenkin useita tulkinnanvaraisia kohtia, jotka vaativat tarkennusta. Nykyinen esitys mahdollisesti muuttaa lastenvalvojien työnkuvaa olennaisesti ja siten lisää lastenvalvojien työmäärää ja palvelun järjestämisen kustannuksia merkittävästi.

Ehdotetusta 29 c §:stä puuttuu lastenvalvojien lapsen elatusta koskevan sopimuksen valmisteleamiseen ja vahvistamiseen liittyvä tehtävä. Kohta lienee epähuomiossa jäänyt pois säännösehdoituksesta, vaikka se mainitaan selvästi säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa huoltoon ja tapaamisoikeuteen sekä vanhemmuuden selvittämiseen liittyvien tehtävien kanssa.

Lakiehdotus sisältää useita tulkinnanvaraisia kohtia, joiden vuoksi sääntelyä saatetaan tulkita eri hyvinvointialueilla eri tavoilla ja palvelujen järjestämisessä saattaa syntyä eroja eri alueiden välille.

Tämä voi lisätä asiakkaiden saamien palveluiden eroja ja sitä kautta asettaa asiakkaat eriarvoiseen asemaan asuinpaikan perusteella.

Ehdotetussa 29 c §:ssä todetaan, että lastenvalvoja voi vahvistaa lasta koskevan perheoikeudellisen sopimuksen vain, jos hän lapsen yksilöllisen tilanteen perusteella arvioi sen olevan lapsen edun mukainen. Epäselväksi kuitenkin jää, miten ja minkälaisen tietojen perusteella lapsen etua kussakin yksilöllisessä tilanteessa tulisi arvioida, ja onko lähtökohdaksi lapsen mielipiteen selvittämisen osalta asetettu nykytilasta poikkeava käytäntö, jossa lastenvalvoja tapaisi aina lasta henkilökohtaisesti (mikäli se lapsen ikä ja kehitystaso huomioon ottaen olisi mahdollista). Mielestämme lähtökohdan tulisi edelleen olla se, että vanhemmat keskustelevat lapsen kanssa ennen lastenvalvojalla asioimista ja lastenvalvoja selvittää lapsen mielipidettä ja toiveita ensisijaisesti vanhempien kanssa keskustelemalla ja vain tarvittaessa (esimerkiksi vanhempien ollessa hyvin erimielisiä siitä, mikä lapsen mielipide on) lastenvalvoja tapaa lasta henkilökohtaisesti. Laissa tulisi painottaa vanhempien vastuuta huomioida lasten mielipide ja toiveet ennen lasten huoltoa, asumista ja tapaamista koskevien sopimusten laadintaa. Mikäli lähtökohdaksi olisi, että lastenvalvoja tapaisi kaikkia (tietyn ikäisiä) lapsia henkilökohtaisesti ennen lasta koskevan huolto- ja tapaamisoikeussopimuksen vahvistamista, lastenvalvojan palveluiden resursointia tulisi lisätä. Lasten mielipiteen selvittämiseen lastenvalvojatapaamisilla liittyy myös riski siitä, että vanhempien välisiä ristiriitoja siirtyy lapsen kannateltaviksi ja lojaliteettiristiriidat kuormittavat lasta. Vaikka lapsen mielipide aina selvitetään ennen lasta koskevan huolto- ja tapaamisoikeussopimuksen vahvistamista, ovat sopijapuolina kuitenkin vanhemmat, ja tulisi olla ensisijaisesti vanhempien vastuulla pyrkiä järjestämään lapsen arki lapsen edun kannalta parhaalla mahdollisella tavalla.

Täytäntöönpanosovittelun ja tuomioistuinsovittelun asiantuntija-avustajiin liittyen ehdotettu 29 c § on muotoiltu tulkinnanvaraisesti. Eri hyvinvointialueilla asiantuntija-avusteista tuomioistuinsovittelua ja täytäntöönpanosovitteluja hoitavat nykyisin myös monet muut työntekijät kuin lastenvalvojat, esimerkiksi perheneuvolan sosiaalityöntekijät ja psykologit. Onko lain muotoilu tarkoitettu sellaiseksi, että jatkossa asiantuntija-avusteista tuomioistuinsovittelua ja täytäntöönpanosovitteluja hoitaisivat yksinomaan lastenvalvojat? Tätä on syytä tarkentaa.

Eri hyvinvointialueilla on eri tavoin järjestetty avioliittolain mukainen perheasioiden sovittelu. Joillakin hyvinvointialueilla perheasioiden sovittelu on perheneuvolan vastuulla. Mikäli perheasioiden sovittelu tulisi ainoastaan lastenvalvojen työtehtäviin, tulisi tällöinkin lastenvalvojen resursointia lisätä nykyisestä usealla hyvinvointialueella.

Asiantuntija-avusteisissa tuomioistuinsovitteluissa sovittelijana toimiminen vaatii erillisen koulutuksen, jonka tuomioistuinlaitos järjestää. Koulutus järjestetään joka toinen vuosi ja koulutukseen valikoidaan henkilöitä koulutuksen, työkokemuksen ja alueen perusteella. Tällä hetkellä usealla hyvinvointialueella sovittelijoina on mm. lastenvalvoja, sosiaalityöntekijöitä, psykologeja sekä eläkkeellä olevia henkilöitä edellisistä ammattiryhmistä. Huoltoriitojen tuomioistuinsovittelun asiantuntija-avustajan tehtävän siirtyminen yksinomaan lastenvalvojen tehtäväksi vaatisi lisäresursseja perheoikeudellisiin palveluihin.

Täytäntöönpanosovittelut ovat kiireellisiä ja ne tulee tehdä kuukauden määräajassa. Nykyisen muotoisessa perheoikeudellisten palveluiden järjestelmässä täytäntöönpanosovitteluiden järjestäminen on haastavaa. Täytäntöönpanosovittelut esitöineen ja tapaamisineen vaativat useita työtunteja, ja mikäli ne siirretään kokonaan lastenvalvojille, tulee lastenvalvoajaresursseja lisätä huomattavasti. Hyvinvointialueen tulisi edelleen saada nimetä täytäntöönpanosovittelijoita tuomioistuinlaitokselle muistakin ammattiryhmistä kuin lastenvalvojista.

Sovittelussa lähtökohtana on, että sama henkilö, joka sovittelee, ei vahvista lasten sopimuksia. Jo nyt on törmätty siihen, että sovittelijat ovat jääneitä sovitteluun, koska soviteltavat ovat ennestään tuttuja, tai lastenvalvojat eivät voi vahvistaa sovitteliensa asiakkaiden sopimuksia. Sovitteluiden siirtäminen yksistään lastenvalvojille lisäisi huomattavasti jääviystilanteita.

Mikäli perheasioiden sovittelijoina, täytäntöönpanosovittelijoina ja tuomioistuinsovittelun asiantuntija-avustajina voivat edelleen toimia muutkin tehtäviin soveltuvat ammattihenkilöt kuin lastenvalvojat, olisi 29 c §:ää hyvä täsmentää siltä osin, mitkä työtehtävät ovat lastenvalvojen työnkuvaan lakisääteisesti aina kuuluvia työtehtäviä ja mitä työtehtäviä lastenvalvojat voivat perustyönsä lisäksi tehdä (kuten nyt esimerkiksi perheasioiden sovittelu, täytäntöönpanosovittelu ja asiantuntija-avusteiset tuomioistuinsovittelut).

Ehdotetun 29 c §:n lisäksi kiinnitimme huomiota asiakkaan oikeuteen keskustella tarkoituksenmukaisen ammattihenkilön kanssa seitsemän vuorokauden sisällä sosiaalihuoltoa koskevan asian vireilletulosta. Epäselväksi jää, koskeeko tämä kaikkia sosiaalipalveluita eli myös perheoikeudellisia palveluita. Epäselväksi jää, riittääkö tämän oikeuden toteutumiseen se, että lastenvalvoja on tavoitettavissa seitsemän arkipäivän sisällä vireilletulosta, vai onko asiakkaalle järjestettävä henkilökohtainen tapaaminen. Olemme huolissamme siitä, että hyvinvointialueet eivät pysty perheoikeudellisissa palveluissa toteuttamaan annettua aikarajaa. Mikäli tällainen aikaraja tulisi voimaan myös perheoikeudellisissa palveluissa, lisäresurssit olisivat välttämättömiä.

9 Lausuntopalaute sosiaalihuollon toteuttamisen alkuvaiheessa: neuvonta ja ohjaus, vireilletulo ja sosiaalihuollon asiakkuus, yhteyden saaminen sosiaalihuoltoon ja tuen tarpeen arviointi (luvut 2 ja 4) Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

10 Lausuntopalaute luvusta 4 – asiakassuunnitelma ja omatyöntekijä? Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

11 Lausuntopalaute luvusta 4 - erityistä tukea tarvitsevan lapsen sosiaalityöntekijän asiakasmitoitus. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

12 Muu lausuntopalaute lukuun 4?

-

13 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalityöntekijän erityiset tehtävät. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

14 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalihuollosta vastaava viranhaltija. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

15 Lausuntopalaute sosiaalihuollon asiakastietojen kirjaamisesta. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

16 Lausuntopalaute asiakasmaksuihin ehdotetuista muutoksista?

-

17 Lausuntopalaute muista säädösmuutosehdotuksista?

-

18 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista?

-

Perustelut tiiviisti?

-

19 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista?

-

Perustelut tiiviisti?

-

Pirttilä Maria
Lastenvalvojat ry